

**R. P. Francisci Svarez, Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia
Sacrarum Literarum Primarij Professoris Defensio Fidei
Catholicæ Et Apostolicæ Adversvs Anglicanæ ...**

Suárez, Francisco

Coloniae Agrippinae, 1614

Cap. 16. Quomodo verums sit, Ecclesiam Catholicam per totum Orbem
diffusam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93459)

sufficiens ratio sumitur, vt Anglicana congregatio non possit Catholica Ecclesia existimari. Quia opinio illa de primatu limitat, & coarctat sectam illam ad terminos illius regni temporalis, & quantum in se est, in tot partes Ecclesiam Christi diuidit, quot sunt in mundo temporalia regna, nec veram unitatem vnius ouilis, quam Christus in Ecclesia sua esse voluit, illi relinquit, sed ad summum quandam concordiam, vel similitudinem, vt sic dicam, quam Rex Iacobus exoptat. Verum neque illam (vt supra dixi) vnquam obtinere poterit, quia cum omnes in proprio iudicio sequendo conueniant, necesse est, vt in opinandi, & gubernandi ratione dissideant.

Atque hinc facile rationem alterius partis reddimus, in qua coniectamus, Anglicanam sectam, neque tertiam partem Britanniae insula occupasse. Nam vt omittam, in omnibus partibus illius insulae plurimose esse fideles, qui fidem suo iudicio non subiciunt, sed intellectum suum captiuant in obsequium Christi, & ab Ecclesia Romana animo saltem, & mente separati non sunt: etiam inter eos, qui ab illa defecerunt, in religione, & fide non est consensus. Nam, vt ipsemet Rex in Praefatione supponit, multi sunt in sua ditione Puritani, quos ipse persequitur, & ita ad minimum totum regnum in tres partes diuisum est, nimirum, in Catholicos, Puritanos, & Caluinistas non puros: & si fame fides adhibenda est, multi etiam inter ipsos sunt Lutherani, alii Zuingliani, vel aliarum sectarum. Imò etiam inter ipsos Caluinistas multos non creditur esse consensus in fide, quicquid sit de externa specie religionis. Ergo loquendo in sensu, qui ad praesentem causam faciat, nullo modo subsistere potest, quod Rex ait, ferè dimidia orbis Christiani partem in suam consensisse religionem.

Quapropter, Lutherus, Caluinus, & alii Haereticus huius temporis libere, ne dicam, impudenter, respondent, sapè id, quod bonum est, paucioribus approbari, ideoque non esse notam veram Ecclesiam, aut fidei, quod sit in multitudine gentium, & consensione populorum approbata, sic enim fertur scriptum esse Lutherum, diabolus iuxta Dei Ecclesiam facellum longe maius, & amplius condidisse, & Caluinus sic excusabat paucitatem suae congregationis, quia vix vnquam ita bene se habuerunt res humanae, vt pluribus placerent meliora. Et similia habent Magdeburgenses, centuria 1. Verumtamen (quod in omnibus controuersis huius, temporis maxime considerandum est) isti noui haeretici in omnibus suis dictis & responsis antiquos haereticos imitantur quod est magnum sui erroris signum, vnde non aliter illis obuiandum existimo, quam verbis Patrum qui antiquos haereticos confutarunt. Augustinus libro de Vnit. Eccles. cap. 2. sic habet, *Inter nos, & haereticos questio est, vbi sit Ecclesia, quid ergo facturi sumus? in verbis nostra eam quaesituri, an in verbis capituli sui Domini nostri Iesu Christi? Puto, quod in illius verbis eam quaerere debemus: qui veritas est, & optime nouit corpus suum, & cap. 3. Non audiamus, hac dico, hac dicis: sed audiamus: hac dicit Dominus, sunt certe libri Domini, ibi quaeramus Ecclesiam, ibi discutiamus causam nostram. Quasi dicat, in diuina Scriptura Christi Ecclesiam per totum orbem diffusam praedicari, & ideo blasphemias haereticorum contemnendas esse, qui demonis Ecclesiam illam, audent appellare Et c. 9. refert, Donatistas conuictos dixisse, Ecclesiam Christi in principio in toto orbe fuisse, postea vero perisse, propter liberas, & prauas hominum voluntates. Quibus August. respondet, *Quasi vero nescierit spiritus D. i futuram hominum voluntatem, quia hoc insensibilis dixerit? cur ergo non hoc potius praeuocauit futurum, quod de voluntatibus hominum sciebat futurum, &c.* Et cap. 13. sic scribit, *Inquirunt, ista credimus, & completam esse cōstitimur, sed postea orbis terrarum apostat auit, & solate mansit Donati communio (vel mutato nomine, Anglicana, vel Caluiniana secta) Hoc nobis legant* (ait Aug.*

A *& nihil resistimus. Si autem non ea de Scripturis sanctis legunt, sed suis contentiōibus persuadere conātur, credo illa, quae in Scripturis leguntur, non credo ista, quae ab haereticis variis dicuntur.* Et cap. 15. similibus verbis refellit haereticorum calliditatem volentium conuertere verba Dei à veritate, in qua ipsa sunt, ad peruersitatem in qua ipsi sunt. Et deinde responder ad quasdam scripturas, quas haeretici ad sua conuenticula accommodabant. Ac tandem cap. 19. concludit, *Omissis ergo illis morarum tendiculis ostendat Ecclesiam, vel in sola Africa, perditis tot gentibus retinendam, vel ex Africa in omnibus gentibus reparandam, atq. adimplendam, & sic ostendat, vt non dicat: Verum est, quia hoc ego dico, vel quia hoc dixit: hic collegam meum, vel illi, &c.*

B Idem ergo nos Luthero respondemus, cum dicit, in suis Sectariis esse Ecclesiam, vt nobis illam ostendat: nam illi non credimus, neque villo modo credibile est, Deum edificasse Ecclesiam contra Ecclesiam à se conditam, & cui perpetuam protectionem promissit, Praeterea cum nullum indicium diuini spiritus, sed humanae ambitionis, & libertatis in auctore illius synagoga apparuerit. A Caluino etiam probationem eorum, quae vanè dicit, postulamus, & praeterea addimus, satis superbiam suam ostendere, cum iudicium suum multitudini, & auctoritati tot Patrum, antiquitatis, sapientiae, & sanctitatis instrumentum, temere audeat praeferre. Vnde tandem dicimus, licet comparatione vulgi interdum meliora à paucioribus approbentur, nihilominus ea, quae à pluribus sapientibus vt meliora probantur, ab omni viro prudente talia esse censenda, & contraria reprobanda. Quod longe certius est quando talis approbatio non humana tantum, sed diuina stabilitur auctoritate. Hoc autem modo approbata est in Scriptura sancta, & à sanctis Patribus Ecclesia Catholica per totum orbem diffusa, à qua longissime distant haereticorum conuenticula, ideoque nec catholica esse, nec nominari possunt.

CAPVT XVI.

QUOMODO VERVM SIT, ECCLESIAM Catholicam esse per totum orbem diffusam.

Vt vel ipsis etiam Catholicis satisfaciamus, nō est omittenda hic alia obiectio, quam attigit Augustinus epist. 48. quia orbis Christianus catholicus, seu Romanus modica pars est totius mundi, tandi, quomodo ergo potest haec Ecclesia ex eo catholica nominari, quod mundum occupet vniuersum? Assumptum facillimè demonstrari potest: nam paulo superius concedendum duximus, multitudinem schismaticorum, & haereticorum ferè dimidiam partem Christiani orbis occupare, vltra hos vero sunt in mundo Mahometani, qui soli fortasse tot plagas mundi possident, quot illi, qui sub nomine Christi fidem profitentur, siue falsam, siue veram. Deinde gentiles eriam, & idololatras multas, & magnas mundi prouincias occupat, Iudei etiam per innumeras alias mundi partes vagantur, ergo dubitari nō potest, quin respectu totius mundi valde limitata, & restricta sit Ecclesiae Christi amplitudo, ergo non potest titulo vniuersitatis catholica nominari.

F Et augetur difficultas, quia non est contra Ecclesiae veritatem, vt persecutionibus, aut schismatibus ita oppressatur, vt aliquando in minori parte consentium Christum, vera fides perseneret. Accommodatum exemplum est de tempore, in quo per Arianam haeresim ita afflicta fuit, vt verè vniuersum orbem Christianum occupauerit Arianismus, ferè pro illa tempestate obruto Christianismo, vt constat ex Hilario libro contra Auxentium, & Hieronymo libro contra Luciferianos, vbi colum. 13. *Tunc v'sta nomen abolutum est, tunc Nicana fidei damnatio conelamata est.*

est. Ingenuit totus orbis, & Arianum se esse miratus est. A
Vnde Gregorius Nazianzenus Orat. 25. ad Arianos,
qui de multitudine gloriabantur, sic inquit, *Vbi an-*
dem sunt qui paupertatem nobis exprobrant, opesque
suas insolenter iactant, qui Ecclesiam multitudine de-
finiunt, ac paruum gregem aspernantur? In quibus
verbis, & concedere videtur, eo tempore fuisse par-
uum numerum fidelium, præ multitudine hæretico-
rum conuenientium etiam in eodem errore, & con-
sequenter videtur negare, multitudinem pertinere
ad notas Ecclesiæ, ut ibi etiam notat Billi. Imò vi-
detur alludere ad verba Christi Lucæ 12. *Nolite time-*
re pusillus grex, & ex illis verbis colligere, ad veram
Ecclesiam paruum gregem sufficere, quod hæretici
huius temporis libenter recipiunt, ut de paucitate
gloriantur, addentes illud Matth. 7. *Intrate per an-*
gustam portam, & infra, *Quam angusta porta, & arcta*
via est, qua ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inueniunt
eam.

3.
Ad rationē
dabitur re-
spondetur.

Ad priorem partem responderi potest primò, no-
men catholicæ non esse imposuimus Ecclesiæ ad dis-
tinguendam illam à gentilitio, Paganismo, vel Iudaismo,
nam sub nomine Christianorum, seu Ecclesiæ
Christianæ ab his omnibus satis distinguebatur. Sed
imposuimus esse illi hoc nomen, ut ab hæreticorum
Sectis discerneretur. Nam licet hæretici, quoad ve-
ritatem fidei Christiani non sint, tamen quia non om-
nino Christum negant, sed eum suo modo colunt,
& confitentur, idcirco peculiarem modum infideli-
tatis sub nomine Christiano habent, & ideo (ut ex
Paribus notauimus) additum est, fidei verè Christi-
anæ cognomen catholicæ, quo à sectis hæreticorum
distingueretur. Atque hinc fit, ut ex vi talis nomi-
nis, & rationis eius non sit necessarium, ut ampli-
tudo Ecclesiæ omnium fidelium multitudinem superet,
sed satis est, ut suo modo sit dispersa per vniuersum
orbem, & quod in hoc excedat quancumque hæreti-
corum sectam.

4.
Duobus mo-
dis potest
Ecclesia esse
per totum
orbem dif-
fusa.

Deinde ad hoc magis explicandum aduertimus,
duobus modis intelligi posse, Ecclesiam Christi de-
bere esse per totum orbem diffusam, scilicet, vel iure,
& institutione ac potestate, vel facto, & actuali
(ut ita loquar) possessione. Priori modo manifestum
est, Ecclesiam Christi ex quo instituta fuit, catholi-
cam, & vniuersalem fuisse: tum quia pro toto mun-
do instituta est, & non sicut synagoga pro quadam
natione: tum etiam quia ex tunc accepit ius prædi-
candi fidem Christi per vniuersum mundum, iuxta
illud, *Prædicare Evangelium omni creatura,* Marci vii.
et illud, *Eri in mihitestes in Hierusalem,* & in
omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ.
Tum denique quia habet potestatem in terris ad gu-
bernandum vniuersum orbem in iis, quæ ad salutem
anime spectant, vel ad illam referuntur, iuxta illud,
Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus,
&c. Matth. 18. & illud, *Pasce oues meas,* Ioan. 21. Hæc
ergo vniuersitas Ecclesiæ, quam iuris, seu sufficienti
vocare possumus, sufficere poterat, ut verè Catholi-
ca diceretur. Imò Augustinus lib. 2. contra Perilia-
num cap. 38. cum obiecit Perilianus, *Sipos tenere*
catholicam dicitur, Catholicum illud est, quod Græce di-
citur vnicum, siue totum, Ecce in toto non est, qui in
partem cecidit. Respondet Augustinus Catholicum,
Idem significare, quod secundum totum, vnde, *Ca-*
tholica nomen accepit, dicente ipso Domino, Eri in mihit-
estes, &c. & concludit, *Ecce vnde catholica vocatur.*
Quare videtur Ecclesia accepisse hoc nomen ab Apo-
stolis, prius quam fides esset cum effectu per totum
mundum disseminata, prius enim Apostoli Symbolū
condiderant, quàm per diuersas mundi partes distri-
buerentur.

5.
Ecclesia di-
citur vni-
uersalis vni-

Nihilominus non solum propter ius sed etiam
propter factum, & possessionem (ut sic dicam) Eccle-
sia illud nomen accepit. Sciebant enim Apostoli pro-
missionem Christi esse infallibilem, & non multò

post fuisse implendam, & ideo ira de illa statuerunt, *uersaliter*
ac si iam actu mundum occupasset, quia in moralibus iuris, & fidei
quod parum distat, nihil distare videtur, & maxime si
apud illos, qui per fidem rem futuram tanquam iam
factam æstimabant. Post illorum verò prædicationem
amplitudo catholicæ Ecclesiæ in ipsa esse ex-
cepit, ita ut veluti oculis cerni posset. Vnde Augusti-
nus loco proximè citato post illa verba, *Ecce vnde*
Catholica vocatur, subiungit, *Sed clausis oculis offen-*
dit in montem, qui ex paruo lapide secundum prophe-
tiam Danielis, creuit, & impleuit vniuersam terram.
Sentit itaque Augustinus, sentiuntque alii Patres su-
pra allegati, prophetias de Ecclesia Christi futura per
vniuersum orbem diffusa, promissionem esse de fun-
danda, & stabilienda eadem Ecclesia à Christo factas,
impletas iam dudum fuisse. Quo autem tempore in-
ceperit, & qua certitudine id constare possit, non est
facile explicare.

Igitur vterius animaduertendum est, hanc diffu-
sionem Ecclesiæ Catholicæ per vniuersum orbem, quo-
ad maius, vel minus augmentum varios posse fortis
status amplitudinis Ecclesiæ, nec esse certum apud
Sanctos Patres, & Scripturæ expositores, an prophæ-
tia, & promissiones de hac Ecclesia vniuersalitate o-
mnem ex parte sint iam impletæ, vel aliquid superest
implendum, quod vsque ad mundi finem vel prope
illum reliquatur consummandum. Nam quod Chri-
stus Dominus dixit, Matth. 24. *Prædicabitur hoc Eu-*
angelium regni in vniuerso orbe in testimonium omni-
bus gentibus, & tunc veniet consummatio. Hierony-
mus, & Beda intelligunt de mundi consummatione,
& significant, illam prædictionem nondum fuisse im-
pletam. Imò indicat Hieronymus, complementum
illius futurum esse signum iudicii appropinquantis,
ac proinde adeo cumulatam Ecclesiæ extensionem
vsque ad finem mundi, vel tempus illi propinquum
non esse adimplendam.

In quam sententiam inclinatur etiam Augustinus lib.
de Vnit. Eccles. cap. 17. *Vbi tractans eadem Christi*
verba dicit, 104. fides omnium gentium conuenit im-
pletæ est, Et infra accommodans Parabolam, semi-
nantis bonum semen in agro suo, Matth. 13. Subne-
scit, Hunc agrum esse mundum in quo verbum Dei fructifi-
catur, & crescit ut dicitur ad Colos. 1. vsque ad messem,
id est, vsque ad finem mundi. Idem verò Augustinus e-
pistol. 78. ad Hefichium interpretatur superiora ver-
ba Christi negative tantum, scilicet, Tunc veniet con-
summatio, id est, antequam prædicetur Evangelium in
toto mundo non veniet. Quanto autem tempore post
consummatam Euangelii prædicationem per totum
orbem, incertum (inquit) sit. Vnde etiam est incer-
tum, quo tempore integrè sit implenda illa promi-
sio de diffusionem Euangelii, & fidei seu Ecclesiæ per
totum mundum. Pro certo verò habuit ibidem Au-
gustinus suo tempore nondum fuisse impletam illam
promissionem dicens, Si ergo susceperint hunc labo-
rem serui Dei, ut per agrato orbe tetrarum, quantum
posset colligerent, quod remaneret gentium, vbi non-
dum est Evangelium prædicatum, hinc aduertere ut
cunque possumus, quantum hoc tempus longe sit à fine se-
culi, quod etiam latius confirmat Epist. 80. circa fi-
nem, quia suo tempore innumerabiles gentes (ut ait)
erant, quibus nondum prædicatum fuerat Euange-
lium.

Quod argumentum etiam conuincit, vsque adhuc
non esse completas integrè illas promissiones, quia
nostra ætate nouus mundus (ut aiunt) & vastissime
provinciæ, quibus Euangelium non erat prædica-
tum, inuenta sunt, pro quibus ad fidem converten-
dis videmus à seruis Dei loca inaccessibilia peracta
iri, & Ecclesias denuo in eis fundari. Hinc ergo re-
stet concluditur, Ecclesiam Catholicam non ideo di-
ci per totum orbem diffusam, quia in toto vniuerso, &
omnibus provinciis eius illa diffusio Ecclesiæ iam
facta sit. Imò addit Augustinus dicta epist. 80. *Nec*
in omni

in omnibus gentibus, ubi nondum est Ecclesia, oporteat, ut aliquando sit: non tamen oportere, ut omnes qui ibi fuerint, credant, quia omnes gentes promissae sunt, non omnes homines omnium gentium, non enim omnium est fides. Ex his ergo omnibus valde incertum relinquitur, quando inceperit Ecclesia habere in re, & non tantum in spe, illam vniuersalitatem, quam nomen catholicae denotat. Item incertum est, quanta Ecclesiae amplitudo, & multiplicatio Ecclesiarum per varias orbis provincias fuerit ad eundem effectum necessaria. Denique multo magis incertum est, quam numerosam hominum multitudinem eadem proprietates requirant, ut in re ipsa existat.

Nihilominus certum esse debet ex communi sensu omnium Patrum, ita intelligentium Scripturas, Ecclesiam Catholicam consequutam esse, non solum nostris temporibus, sed etiam multis retro seculis statum (ut sic dicam) vniuersalitatis sufficientis, ut dicatur per totum orbem diffusa. Nam praeter predicationes Prophetarum, & promissiones Christi Paulus, iam suo tempore dixit de Apostolorum predicatione. In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Quod licet Augustinus interpretetur, esse prophetiam de futuro prolata per verba praeteriti, propter certitudinem, nihilominus Hieronymus intelligit, iam tunc fuisse aliquomodo impletam, & est consentaneum contextui Pauli in eodem loco, & aliis: nam ad Colos. 1. de Evangelio dicit, Peruenit ad vos, sicut & in vniuerso mundo est, & fructificat, & crescit sicut in vobis. Deinde certum est, ita creuisse Ecclesiam usque ad tempora Augustini, & aliorum Patrum, ut simpliciter dici posset per totum orbem diffusa, sicut ipsi loquuntur; ergo saltem eotempore iam dictum statum habebat, ut ipsi praedicant. At illum etiam retinuit, vel potius in eo creuit usque ad Gregorium, ut ex supra dictis, & ex epistolis eiusdem Gregorii ad Episcopos Orientis, & variarum provinciarum Occidentis colligitur. Ab illo autem tempore usque ad nostram aetatem eundem statum non amisit, sed potius per plures, & nouas provincias augmentum esse conspicimus, licet in quibusdam aliis diminuta fieret; ergo simpliciter verum, & certum est, Ecclesiam Catholicam esse per totum orbem diffusam. Et quamuis non possimus cum certitudine designare tempus, in quo coepit habere consummatum hunc statum vniuersitatis, non refert, satis est enim, ut certo constet a principio in hunc finem fuisse institutam, & intra aliquot annos statum illum sufficienter obtinuisse, prout secundum ordinem providentiae diuinae expediebat.

Et eadem ratione licet non possint certo designari termini huius amplitudinis, nihilominus dicere possumus, post sufficientem etatem huius praedicationem necessarium fuisse Catholicam Ecclesiam habere in mundo splendorem quendam vniuersalem, quo posset eius dignitas, & maiestas cognosci, & ab Haereticorum turbis discriminari. Hoc enim in primis pertinuit ad excellentiam regni Christi, quod non solum in caelo, sed etiam in terra promissum est, quamuis in terra ipsa non esset futurum terrenum, seu temporale, sed coeleste, seu spirituale. Deinde quia Ecclesia est a Christo instituta propter salutem hominum, ut per eam multo vniuersalior, & abundantior, quam antea omnibus tam Iudeis quam gentibus communicaretur, & ideo oportuit, ut statim cresceret, ita ut intra breue tempus in praedicto statu constitueretur, in quo, quantum est de se, omnibus mundi regionibus, vel saltem earum maiori, & principaliori parti profectus posset. Ad hunc autem finem necessarium fuit, ut statim, seu quam primum morali modo posset, toti mundo innotesceret. Nam sicut Augustinus epistol. 48. colum. 10. id urget, Quomodo confidimus ex diuinis literis, accepisse nos Christum manifestum, si non inde accepimus & Ecclesiam manifestam? ita & nos asserimus non potuisse Christum in mundo regnare, ni-

si fides credentium per totum mundum esset diffusa.

Dici autem cum magna probabilitate potest, coepisse Ecclesiam habere hunc statum saltem a tempore Constantini Imperatoris, in quo concessa Ecclesiae publica pace, templa etiam, & Ecclesiae publice aedificari coeperunt, & Apostolica sedes condignum honorem, & splendorem habere incepit, & generalia Concilia congregari potuerunt, & in reliquis omnibus, quae ad maiestatem Ecclesiae Christi spectant, coepit Ecclesia ab vniuerso orbe, qui tunc agnoscebatur, publice cognosci, ut vni corpus mysticum, & vna spiritalis respublica ad vniuersam curam, & salutem animarum instituta. Atque hanc nostram coniecturam videtur insinuasae Augustinus, concione secunda in Psalm. 103. ubi exponens verba illa, Super montes stabunt aquae, de Diluuii persecutionum nascentis Ecclesiae illa interpretatur, dicens. Fuit enim tempus aliquando, quo terram Deus, Ecclesiam Dei cooperuerunt aqua persequentium, & ita cooperuerunt, ut non apparent, neque ipsi magni, qui sunt montes. Quando enim ubique fugiebant, quomodo non minus apparebant; Et infra, Cooperuerunt eos aquae, & super illos stabant, & dicebant, preme, preme, & praeualebant super Martyres, & fugiebant ubique Christiani, & fuga quadam occultabantur Apostoli. Postea vero interrogat, Sed quando? Respondet, Audi quod sequitur, ab increpatione tua fugerunt, & hoc factum est, fratres, ab increpatione Dei fugerunt aquae, hoc est, a pressura montium recesserunt. Iam montes ipsi extant Petrus, & Paulus. Quomodo eminent? qui ante a persecutoribus premebantur, nunc ab Imperatoribus venerantur. Fugerunt enim aquae ab increpatione Dei, quia cor Regum in manu Dei d. flexit quo voluit, iussit per eos pacem dari Christianis, emicuit, & eminuere auctoritas Apostolica. Nunc quid quando supra erant aquae montium defecerat magnitudo? Sed tamen ut omnes viderent eminentiam montium, per quos montes (salus esset generi humano) quia leuavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi) ab increpatione Dei fugerunt aquae, a voce tonitruus tui formidabunt, iam quis non terreatur a voce Dei? per Apostolos, per Scripturas, per nubes eius, conuenit mare, formidauerunt aquae, nudati sunt montes, iussit Imperator. Sed quid iussit, nisi Deus tonuisset? Quia voluit Deus, illi iusserunt, & factum est. Haec elegantissime, & sapienter Augustinus, quibus satis manifeste declarat, quo tempore coepit Ecclesia Catholica habere statum suo nomini consentaneum. Et obiter aduertendum est, non tribuere hunc statum Ecclesiae Imperatori tanquam auctori eius, sed tanquam remouenti impedimenta, & pacem tribuenti; imò nec numerare Imperatorem inter montes Ecclesiae, sed Apostolos, vti in suis successoribus, & specialiter dicit, Extant Petrus, & Paulus, per quos sine dubio Sedē Apostolicam intelligit, & ad eandem pertinet illa interrogatio, Quomodo eminent? quia in illa Sede fundata est Ecclesia, quae tunc cepit statum, ut dixit, suo nomine consentaneum habere.

Atque hinc satis factum est priori parti obiectionis, concedimus enim non pertinere ad vniuersitatem Ecclesiae per nomen catholicae explicatam, ut in ea sit maior hominum multitudo, quam in falsis Sectis: nam hoc nullibi ei promissum est, & pendet ex altissimo Dei consilio in sua praedestinatione. Et quantum ex Scripturis colligere possumus, diuino consilio potius permixtus est, plures esse mundo malos, quam bonos, infideles, quam fideles, imò fortasse etiam intra ipsam Ecclesiam plures peccatores, quam iustos. Unde Augustinus dicta epistola 48. colum. 13. & 14. in simili difficultate, Ecclesia, (inquit) est de cuius paucitate dicitur. Arcta est via, quae ducit ad vitam, & pauci sunt, qui ambulant in ea, & rursus ipsa est, de cuius multitudine dicitur. Sic erit semen tuum sicut stelae caeli, iidem quippe fideles sancti, & boni, & in con-

11.
Incepisse Ecclesiam habere praedictam vniuersalitatem a tempore Constantini, probabile est.

12.
Ad catholicismum scilicet non est opus, ut ceteras sectas vniuersalitate excuset.

paratione plurimorum malorum pauci sunt. & per se ipsi multi sunt, qui ab Oriente, & Occidente veniunt, &c. Et infra, Itaque & totum mundum in maligno positum est propter & Zania, quae sunt per totum mundum & Christus propitiator est peccatorum nostrorum, & totius mundi, propter irruentem, quod est per totum mundum. Et infra id declarat per comparationem aræ, in qua frumenta pauca sunt comparatione palearum, tamen multa sunt per se ipsa, & congreganda a quatuor ventis, a summis caelorum usque ad terminos eorum, &c. Idem tradit libro 13. contra Faust. c. 16. & optimè libro 20. cuius hæc sunt vltima verba, Agnoscenda est paucitas illa quam Dominus precipue commendat in ingenti, atque innumerabili multitudine orbe diffusa: quæ paucitas tanquam granorum in comparatione multitudinis, palearum paucitas dicitur per se autem ipsam tantam massam frumenti facit, ut omnes probos, & reprobos vestros, quos pariter veritas reprobat, in comparabili multitudine superet. Comparat enim Ecclesiam ad vnam particularem Sectam hereticorum, & dicit non solum Ecclesiam esse ampliorem, sed etiam solos Ecclesiae iustos incomparabiliter superare omnes hereticos talis Sectæ, quod mihi verissimum est, simili comparatione facta ad quamcumque hæresim, quamvis ad præsentem causam non sit necessarium.

Itaque non refert, pauciores esse in Ecclesia fideles, quam sint infideles in omnibus sectis gentilium, Paganorum, Indæorum, & hereticorum, quia de hac comparatione nihil est reuelatum, vel promissum, neque ad vniuersitatem Ecclesiae catholice pertinet, ut in numero, vel personarum, vel populorum, provinciarum, aut regionum infideles excedat, sed solum ut sit in se amplissima, & per totum orbem diffusa. Vnde Augustinus contra Petilian. qui paucitatem Donatistarum ad Ecclesiam Catholicam sufficere volebat, respondet libro 2. contra illum cap. 45. Timuisti comparatam multitudinem vestram multitudinem orbis terrarum, & ad paucitatis laudem per argutam viam gradientem te conferre voluisti. Vtinam non ad eius laudem, sed ad ipsam viam te contulisses, profecto conficeres, eandem paucitatem esse in Ecclesia omnium gentium, sed paucos dici iustos comparatione multorum iniquorum, sicut in comparatione palearum sunt pauca grana dici verissima segetes, quæ tamen per se ipsa in maiore dacta implent horreum. Et simili ferè modo in epist. 48. colu. 9. ad Vincentium dicentem, comparatione totius mundi modicam esse partem Christianorum, respondet. Non vis attendere, aut te nosse distimulas, in quam multis tam barbaras nationes tam paruo tempore venerit Evangelium, &c.

14.
Satis vlti
obiectionis
pari.

Ex dictis etiam facile est respondere ad alteram partem obiectionis factæ, iam enim cum Augustino declaratum est, quæ paucitas commendatur in grege Christi. Quanquam aliis etiam titulis, & rationibus grex Christi potuerit dici pusillus comparatione infidelium, vel si dicatur de prædestinatis comparatione reproborum, scilicet, vel ob humilitatis deuotionem, ut dixit Beda libro 4. in Lucam cap. 4. vel propter abiectionem conditionis discipulorum, qui tunc Christum audiebant, quia erant pauperes, & infimæ conditionis, vel quia ob voluntariam paupertatem, vel gloriæ mundi abnegationem serui Christi in mundo tanquam viles reputantur. Constat etiam angustam, & arctam viam non repugnare cum Ecclesiae amplitudine, quia Christus illam arctam viam toti mundo proposuit, & ita eius Ecclesia, quamvis sit per totum orbem diffusa per illam angustam portam intrare contendit, & licet pauci sint, qui conantur intrare comparatione infidelium, tamen simpliciter sunt multi, ex diuersis prouinciis totius orbis vocati, & similiter quamvis pauciores sint, qui intrant, quam qui conantur intrare, tamen etiam illi priores sunt satis multi, & ex toto orbe vocati. Et præterea non ex illis solis constat Ecclesia Christi, in qua non solum

prædestinati sunt, sed etiam reprobi, nec tantum boni, sed etiam mali.

Denique etiam constat ex dictis non esse inconueniens, quod Ecclesia Catholica propter insurgentes hæreses, & alias persecutiones multum interdum deprimatur, vel etiam minuat. Quia non solum hoc non repugnat prædictionibus, vel promissionibus factis Ecclesiae Christi, verum potius illud ipsum sapius à Christo prædictum est, pertinetque ad arctam viam, quæ ducit ad vitam. Vnde Beda exponens illud Marci 6. Erat nauis in medio mari, &c. ait per illam nauem labores Sanctæ Ecclesiae designari, quia non nunquam in Ecclesia tantis gentium pressuram non solum afflicta, sed facta est, ut, si fieri posset, redemptor ipsius ad tempus eam deseruisse videretur. Addendum vero est, ex quo Ecclesia Catholica per vniuersum mundum diffusa esse coepit, nunquam propter persecutiones, vel hæreses insurgentes ita splendoris suum, & quasi possessionem amisisse, ut desierit esse sufficienter per totum orbem terrarum illustris, & diffusa. Hoc significauit Augustinus dicta epistola 18. colu. 12. dicens, ipsa est, quæ aliquando obscuratur, & tanquam obnubilatur multitudine scismaticorum, quando peccatores intendunt arcum, ut sagittent in obscura luna rectos corde, sed etiam tunc in suis firmibus eminet. Postquam hoc facile ostendit ex promissionibus Christi, & ex perpetua traditione, & successione Ecclesiae Catholice, ac Romanæ, nisi in capite quinto de Visibili Ecclesia id satis esset demonstratum.

Atque ex hoc fundamento respondet Augustinus ad exemplum adductum de tempore Arianae hæresis, dicens, Tale tunc erat tempus de quo scripsit Hilarius, &c. Et infra, Quis enim scit, illo tempore obcuru verbi multos parui sensu fuisse delusos, alios autem timore celsi, & simulate non ensisse. Et infra, Quanquam & illi, qui tunc firmi in fide fuerunt, & verba hereticorum in fido ante illi quere potuerunt, pauci quidem in comparatione ceterorum, sed tamen etiam ipsi quidam pro fide fortiter exulabant, quidam toto orbe latitabant. Ac si Ecclesia, quæ per omnes gentes crescit instrumentis dominicis conseruat a se, & usque in finem, donec omnino gentes omnes etiam barbaras teneat, conseruabitur. In quibus verbis videtur Augustinus concedere, fuisse illo tempore fideles in minori numero, quam essent Ariani heretici, & nihilominus Ecclesiam fuisse conseruatam in sua vniuersitate per totum orbem. Quod ex hypothesi verissimum est, propter omnia superius dicta, & quia etiam tunc Ecclesia catholica fundata mansit in petra firmissima, & habente potestatem vniuersalem, & catholicos sibi subiectos per totum orbem dispersos: nam quod illi pauciores interdum sint, nihil refert, præsertim ad breue tempus. Eo vel maxime quod sepe illa Ecclesia retinuit authoritatē Conc. Niceni, & continuationem cum antiqua Ecclesia, cuius splendorem etiam participabat tanquam eadem cum illa.

Atque hæc eadem responsio locum habet in tempore persecutionis Antichristi imò in eo videtur magis necessaria, quia tota illa occultatio, & diminutio Ecclesiae videtur à Christo Domino prædicta. De tempore autem Arianae hæresis verissimilius existimo nunquam hereticos, etiam numero catholicos superasse. Nā licet in Ariminensi concilio maior pars Episcoporum ab Arianis decepta fuerit, & ideo Hieronymus dixerit, ingemiscem orbem terrarum se Ariani mirari esse, nihilominus ille error non fuit animo heretico, ut idem Hieronymus & Augustinus significat, & Ambrosius lib. 3. de Fide cap. vii. Et ideo ferè omnes fraude intellecta, statim veram fidem profiteri, clareque docere coeperunt. Deinde licet fortasse in Oriente maior esset multitudo hereticorum, non tamen in Occidente, nec simpliciter in toto orbe. Id enim aperte Basili. statuit epistola 72. ad Euasienenses scribens, Stare in fide, ipsum orbem inspicite, & videte

dele quam modica sit ex portio, qua hoc morbo laborat, A
reliqua vero Ecclesia, qua ab orbis sinibus usque ad fines
Evangelium recepit, sanam hanc, & rectam doctrinam
seclitur, Athanasius etiam in epistola Synodica ad Io-
minianum Imperatorem, quam refert Theodoret. lib.
4. Histor. cap. 3. loquens de fide definita in Concilio.
Niceno, inquit, *Hanc omnes ubique Ecclesia assensu
sunt, ut Hispania, Britannia, Gallia, Italia, totius, &c.
& post plures alias numeratas subdit, Orientis de-
nique Ecclesie exceptis paucis, qui secta sunt Arianae;*
nam istarum omnium re ipsa exploratè cognitam ha-
bemus sententiam, literasque ab illis accepimus, proque
certo scimus, augustinus sanctissime, non tamen præiudi-
cium inde potest oriri terra fieri uniuersis. Ac propte-
rea Hilarius supra beatos, & gloriosos vocat Gallie,
& Britannie Episcopos, qui Apostolicam fidem per-
fectè retinerent, & suo exemplo multos Orientales
Episcopos a falsiore mentem reducerent. Vnde etiam eo
tempore veri fideles nomen Catholicorum retinebant.

Atque ita intelligi potest, quod Nazianzenus dicit
de hæreticis volentibus Catholicam fidem multitu-
dine credentium metiri, fortasse enim in sua ciuitate,
vel Episcopatu plures erant Ariani, quam catholici,
& ex illa multitudine clarum est, non esse catholicam
fidem colligendam, sicut licet fortasse nunc in An-
glia plures sint hæretici, quam catholici, nullum
inde sumetur signum catholice fidei. Præsertim
quia licet contingeret, hæresim multum diffundi
nunquam haberet signum catholicæ Ecclesiæ ex de-
fectu aliarum conditionum, vt supra dixi, & ibi no-
tat Billius.

Vnde concludo ultimo, nunquam hæresim aliquam
ita posse per uniuersum diffundi, vel cum talibus
circumstantiis in numero sectatorum eius augeri, vt
inde possit verisimiliter existimari, illam esse fidem
catholicam, sed potius semper contrarium posse cum
sufficiens certitudine constare ex defectu modi vni-
uersitatis, fidei Catholicæ promissæ. Hoc posset suf-
ficienter probari per exempla omnium hæresum, quæ
hactenus fuerunt: nam quod omnibus hæretico-
rum Sectis, in temporibus præteritis accidit, cre-
dendum est, in cæteris euenturum: nam eadem ra-
tio limitationis (vt sic dicam) seu determinatio-
nis ad limitatum locum, aut gentem, vel paucita-
tem sectatorum in omnibus inuenitur. Est autem
prima ratio, quia omnis hæresis introducit per de-
fectionem à Catholica fide, & consequenter deuiat
à certâ regula credendi, ideoque nunquam potest vni-
uersaliter persuaderi tanquam vera, & in dubitata
fides. Hoc eleganter indicauit Augustinus libro de
Pastoribus cap. 8. vbi cum dixisset, varias hæreses esse
in variis prouinciis, quæ se inuicem non cogno-
scunt, Catholicam verò Ecclesiam cum omnibus esse
vbique & omnes nosse, quia in omnes diffusa est, sub-
iungit. Illa (id est Catholica) sic est tanquam vi-
tus crescendo vbique diffusa, illi sunt tanquam sar-
menta inutilia agricolæ falso præcisâ merito sterilita-
tū sua, vt vitis putaretur non amputaretur. Sarmen-
ta ergo illa, vbi præcisâ sunt, ibi remanserunt, vitis
autem crescens per omnia, sarmenata sua nouit, quæ in
illa remanserunt, & iuxta se, quæ de illa præcisâ sunt:
inde tamen reuocat errantes. Quæ verba sunt valde
notanda: nam & differentiam inter Catholicam fi-
dem, & quamcumque particularem sectam, & ratione
propositam rectè declarant. Eandemque rationem ha-
bet ferè eisdem verbis August. lib. 4. contra Crescon.
c. 60. vbi refert Cyprianum lib. de Vnit. Eccles. dicen-
tem, Ecclesiam ramos extendere per uniuersum mū-
dum. De hæresibus autem adiungit Cypria. *Non nos
ab illis, sed illi à nobis recesserunt, & cum hæreses, & schi-
smata postmodum nata sint, cū conuenticula sibi diuer-
sa constituerunt, veritatis caput atq. originem reliquerunt.*
Vnde merito colligit, non posse in nomine Christi cō-
gregari, nec cum uniuersa fraternitate conuenire.

1. Ratio.

Et hinc oritur altera ratio, quam ibidem Cyprian.
attingit, dicens. *Hæreses facta sunt, & sunt, cum per-
uersa mens non habet pacem, dum per fidem discordans
non tenet unitatem.* Nam hinc fit, vt qui concordiam
cum Ecclesia deserunt, inter se concordare non sint:
quod etiam (vt supra dixi) provenit ex defectu funda-
menti, quia cum in credendo non nitantur regula à
Deo tradita, sed proprio iudicio, & opinione, ne-
cesse est, vt si aliquantulum durent, vel multiplicen-
tur, statim in varias sectas descendantur, Quoniam
visiones cordis eorum frustantur eos. vt idem Cypria-
nus ibidem dixit, ideoque non perseuerant, nec ex-
tenduntur cum illa vniuitate, quam fides catholi-
ca requirit. Quod declarauit optimè Augustin. lib.
de Pastoribus. cap. 8. vbi accommodat ad hæreticos
verba Ezechiel. 4. *Super omnem faciem terra disper-
si sunt greges mei, & addit, non omnes hæretici per totam
faciem terra, sed tamen hæretici per totam faciem
terra. alij hic, alij ibi, nusquam tamen desunt, ipsi se non
nouerunt. Alia secta in Africa, alia hæresis in Oriente, a-
lia in Aegypto, alia in Mesopotamia v. g. In diuersis locis
sunt diuersi, sed vna mater superbia omnes genuit, sicut
vna mater nostra catholica omnes Christianos fideles
toto orbe diffusus. Non ergo mirum si superbia parit dis-
ensionem, charitas vniorem.* Vnde idem Augustin. e-
pist. 48. ad hæresim etiam accommodat illud Canti-
cor. 1. *Signoraste egredere, & abi post vestigia gregū,
& pasc hados tuos, & sic exponit, Nisi cognoueris te-
met ipsam exitu, non ego te egredere, sed exitu dicatur de
te ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, exitu in ve-
stigijs gregum, non in vestigijs meis, sed in vestigijs gregū
nec vnius gregū, sed diuersorum gregum, & errantium,
Et pasc hados tuos, non sicut Petrus, cui dicitur, pasc
oues meas, sed pasc hados tuos in tabernaculo pastoris,
non in tabernaculo pastoris, vbi est vnus grex, & vnus
pastor.*

Addere denique possumus tertiam rationem, quia
in secta hæreticorum non inuenitur spiritus propaga-
tionis fidei (vt sic dicam) sine quo fides ipsa catholica
nunquam creuisset, nec per totum mundum fuisset
diffusa, Quia fides ex auditu, auditus autem per verbum
Christi. Et ideo in Christi Ecclesia vt Catholica ef-
fer, necessaria in primis fuit potestas vniuersalis præ-
dicandi Evangelium per uniuersum orbem, quam
Christus illi dedit simul cum præcepto prædicandi
fidem suam in toto mundo, Matth. 28. Marc. 16. & Ac-
torum 1. Et hoc modo asserit Paulus ad Galatas primo
sibi fuisse creditum Evangelium præputi, sicut
Petro circumcisionis, & secundæ Corinthiorum 5.
*Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, & po-
suit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo
legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos,*
Deinde fuit necessarius spiritus propagationis fidei
huius potestati conformis, tum ad efficaciam prædi-
cationis, tum ad concipiendum affectum, & solici-
tudinem trahendi homines ad Christum, & ideo i-
psemet Dominus Apostolis præcepit, vt manerent in
ciuitate, donec induerentur virtute ex alto Lucæ 24.
& Actorum 1. quem spiritum maxime ostendit Pau-
lus in suis Epistolis & varia eius dona ad hunc finem
data Ecclesiæ ad Ephes. 4. & 1. Corinthiorum 12. de-
scribit.

Hunc autem spiritum non habere hæreticos ita
potest declarari. Quia duo præcipue ad hanc Eccle-
siæ propagationem pertinent. Vnum est ad Christum
conuerti ethnicos nullo modo credentes in ipsum, tum propa-
aliud est, eos, qui in professione fidei Christi errant, tum propa-
& à sua Ecclesia exierunt, ad ipsam reuocare, & in
vera fide illuminare. Neutrum horum munerum v-
spiam exerceuerunt hæretici vlli, nec modo Protestan-
tes Anglicani, quantumcumque hoc iactitent, & cō-
tendant. Nam quo ad primum, nunquam hæretici visi
sunt fidem nouis gentibus prædicare, aut ethnicos
ad fidem conuerti. Testis est Tertull. lib. 1. de Præ-
scriptionibus cap. 42. dicens. *De verbi administ-
ratione*

E 2

20.

2. Ratio.

21.

3. Ratio.

22.

Hæreticos nō
habere spiri-
tū propa-
gandi fidem.